

SISÄINEN TARKASTUS

TOIMINTAKERTOMUS 2018

Tarkoitus	Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on kaupunkikonsernin hyvän johtamis- ja hallintotavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan riittävyyden ja tuloksellisuuden arviointi ja järjestelmän kehittämiseen liittyvien suositusten esittäminen.
Tarkastustoimikunta	Kaupungin hallintosäännössä on määritelty, että tarkastustoimikunta valvoo muun muassa sisäisen valvonnan, konsernivalvonnan ja riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä, riittävyyttä ja tehokkuutta sekä hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista. Myös kaupungin toimintakertomuksessa annettava selonteko sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä tulee käsitellä toimikunnassa. Tarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimi pormestari Lauri Lyly ja jäsenenä Kallervo Kummola, Jaakko Mustakallio ja Atanas Aleksovski. Kokouksissa oli lisäksi läsnäolo- ja puheoikeus konsernijohtaja Juha Yli-Rajalalla. Toimikunnan sihteerinä ja esittelijänä toimivat tarkastusjohtaja Markus Kiviaho ja tarkastuspäällikkö Kaj Paalenius. Toimikunta kokoontui päätösvaltaisena vuonna 2018 kuusi kertaa. Toimikunta käsittelee vuoden 2017 selonteot sisäisestä valvonnasta ja konsernivalvonnasta sekä toimintakertomusraportoinnin merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Toimikunnalle raportoitui sisäisen tarkastuksen työohjelman toteutumisesta, neljänneksittävät yhteenvetoraportit sekä tarkastusten seurantaraportit. Lisäksi tarkastustoimikunta käsittelee yksittäisiä hyvään johtamis- ja hallintotapaan sekä konsernivalvontaan liittyviä asiakokonaisuuksia. Toimikunta käsittelee myös tilintarkastajan tarkastussuunnitelman sekä raportoinnin tilikaudelta 2017. Sisäisen tarkastuksen toiminnan painopistealueet 2018 - 2021 sekä vuoden 2018 työohjelma hyväksyttiin tammikuussa 2018.
Sisäinen tarkastus	Sisäinen tarkastus on osa hallintosäännössä määrättyä Tampereen kaupungin johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja pormestari käyttävät toteuttaessaan valvontavelvollisuuttaan. Sisäinen tarkastus toimii kuntalain mukaisesti kaupunginhallituksen, sen puheenjohtajistosta koostuvan tarkastustoimikunnan ja pormestarin alaisuudessa. Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa. Se on objektiivinen, muusta organisaatiosta riippumaton toiminto, joka tukee kaupunkikonsernin ja sen palvelualueiden johtoa tavoitteiden saavuttamisessa. Sisäinen tarkastus auttaa tarkastus- ja konsultointipalveluiden avulla kehittämään kaupungin hyvää johtamis- ja hallintotapaa, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisuutta ja riittävyyttä. Tarkastustyöllään sisäinen tarkastus edistää myös kaupunkistrategian ja sille erikseen asetettujen valtuustokauden painopisteiden ja tavoitteiden toteutumista. Atk-avusteisessa tarkastuksessa sisäinen tarkastus hyödyntää ACL-tarkastusohjelmistoa.

Sisäisessä tarkastuksessa oli vuoden 2018 lopussa kahdeksan henkilöä. Tarkastusharjoittelijana oli viiden kuukauden ajan Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulun hallintotieteiden maisteriohjelman opiskelija. Tarkastusharjoittelija tarkasti kaupungin myöntämien avustusten käyttöä sekä julkisten hankintojen kilpailuttamista. Lisäksi hän osallistui sisäisen tarkastuksen strategisen painopisteet -asiakirjan rakenteen uudistamiseen.

Sisäisen tarkastuksen henkilöstö

Nimi	Tehtävä	Huom.
Markus Kiviaho	tarkastusjohtaja, JHTT, CGAP, CRMA	
Kaj Palenius	tarkastuspäällikkö, CIA, CISA tietojärjestelmätarkastaja	toimi lepäämässä
Piritta Haapahuhta	sisäinen tarkastaja, JHT, HT	
Irja Peltoniemi	atk-tarkastaja	
Jukka Piirto	sisäinen tarkastaja, HT	
Anne Perttala	tarkastaja	
Marja Pärssinen	sisäinen tarkastaja	
Leena Salminen	sisäinen tarkastaja	

Organisaatiokaavio on liitteenä 1.

Tarkastuksen tehtävät

Sisäisen tarkastuksen tehtävät on määritelty kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä ja tarkastustoimikunnan hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintasäännössä.

Sisäinen tarkastus arvioi riskiperustaisesti kaupungin:

- hyvän johtamis- ja hallintotavan,
- sisäisen valvonnan,
- riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta sekä antaa arviointiin perustuvia suosituksia.

Sisäisen tarkastuksen riippumattomalla ja objektiivisella arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoiminnalla tuetaan kaupungin toiminnan tuloksellisuutta, omaisuuden turvaamista, lainmukaisuutta ja eettisyyttä, sekä johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon oikeellisuutta ja riittävyyttä. Sisäinen tarkastus edistää toiminnallaan hyvän johtamis- ja hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittymistä.

Sisäinen tarkastus vastasi tarkastustoimikunnan asioiden valmistelusta ja koordinoinnista. Toimintayksiköjä ja yksittäisiä toimintoja tarkastettiin tarkastustoimikunnan hyväksymän tarkastussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi tehtiin erityistarkastuksia. Tavoitteena oli varmistua sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja valvontajärjestelmiin sisältyvien valvontatoimien riittävyydestä ja tehokkuudesta sekä valvontavelvollisten toiminnan tuloksellisuudesta.

Tarkastustyötä tehtiin päätetyn työnjaon, työohjelman ja tarkastussuunnitelmien mukaisesti ja se kohdistui kaupungin kaikkiin palvelualueisiin, liikelaitoksiin ja osaan konserniohjausyksiköitä sekä Koppariin.

Raportointi

Tarkastusvuoden aikana valmistui 10 (12 vuonna 2017) tarkastusraporttia, 3 (3) tarkastusmuistiota, 2 (4) sisäistä muistiota sekä 4 arviointilausumaa (0). Raporteissa ja muistioissa käsiteltiin toimintayksikköjen ja toiminnan johtamis-, riskienhallinta- ja valvontaprosesseja, sähköisen asioinnin menettelyitä, julkisten hankintojen valvontaa ja sopimusten hallintaa, henkilöstöjohtamiseen liittyviä teemoja, matkustuskäytäntöjä, tietosuoja-asetuksen toimeenpanoa, korjausvelan hallintaa, avustustoimintaa ja siihen liittyvän valtioneukisääntelyn noudattamista, taloudenhoidon menettelyitä ja valvontaa sekä kaupungille myönnetyn valtionavustuksen käytön asianmukaisuutta ja raportointimenettelyitä. Sisäinen tarkastus teki myös neljän yksikön ns. hyvän johtamis- ja hallintotavan kokonaisarvioinnit sekä erilaisia erityistarkastuksia ja -selvityksiä.

Tarkastusraportit on käsitelty tarkastusyksikössä hyvän tarkastustavan edellyttämällä tavalla ja toimitettu tiedoksi ja/tai toimenpiteitä varten toimintayksiköihin tarkastuskohteen vastuuhenkilöille ja heidän esimiehilleen.

Tarkastukset ja arvoinnit on lueteltu liitteessä 2.

Toiminnan kehittämiseksi annetut suositukset

Vuoden aikana valmistuneissa tarkastusraporteissa ja -muistioissa annettiin yhteensä 31 (40) suositusta. Näistä 4 (12) kohdistettiin ylimmän johdon toteutettavaksi. Loput 27 (28) suositusta kohdistettiin toimintayksiköille.

Suosituksien edellyttämiin toimenpiteisiin oli ryhdytty tai niiden toteutus oli aikataulutettu siten, että vuoden 2017 suositusten toteuttamisprosentti oli lähes sata. Kesken olevien suunniteltujen ja aloitettujen toimenpiteiden toteuttamista seurataan säännöllisesti sisäisen tarkastuksen seurantaraporteilla ja tulevaisuudessa tarkastusalueisiin kohdistuvissa tarkastuksissa.

Sisäisen tarkastuksen tavoitteiden toteutuma vuodelta 2018

Valtuustokauden tavoitteet	Tavoite 2018	Mittari
Hyvän johtamis- ja hallintotavan kehittäminen	Hyvä johtamis- ja hallintotapa ja sisäinen valvonta -ohjeen uudistaminen	Kh:n hyväksymä uusi ohje
	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan mallipohjan laadinta	Kuvauslomakkeen ja sen soveltamisohjeen valmistuminen
Laatutyö	Sisäisen tarkastuksen ammattistandardien noudattamisen itsearviointimenettelyt	Tarkastusjohtajan ja -päällikön laatima koonti itsearviointien tuloksista ja kehittämistoimista
	Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalaute arvo 4,3; tulos 4,4

Hyvän johtamis- ja hallintotavan kehittäminen

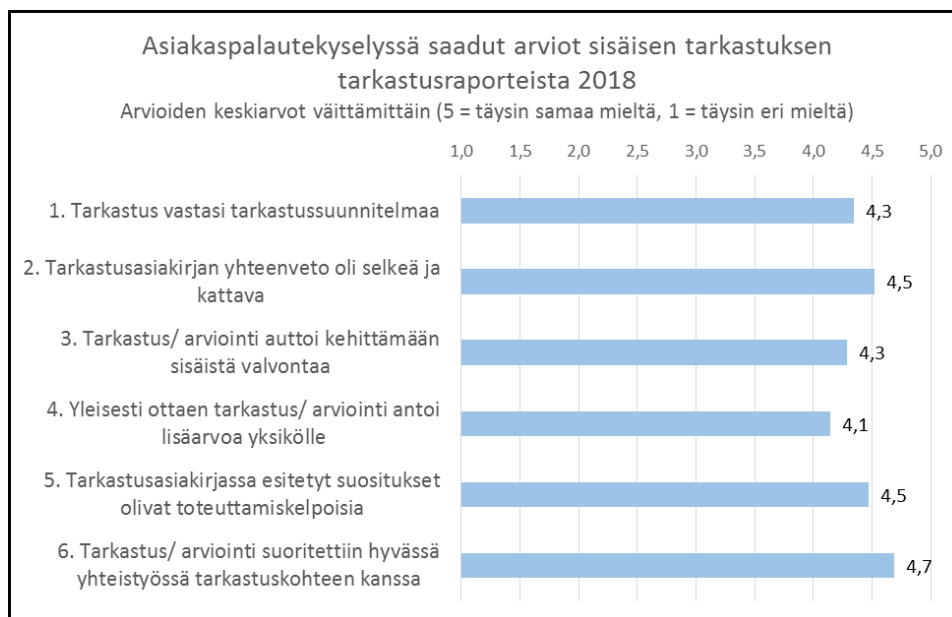
Sisäinen tarkastus valmisteli yhteistyössä kaupungin riskienhallintatoiminnon kanssa kuntalain 14 §:n mukaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet - päätöksen, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.12.2018. Tästä johtuen Hyvä johtamis- ja hallintotapa ja sisäinen valvonta -konsernimääräyksen valmisteluun osallistuminen siirtyi vuodelle 2019.

Sisäinen tarkastus järjesti ylimmän johdon Hyvä johtamis- ja hallintotapa ja sisäinen valvonta -tapaamisen 17.5.2018. Aiheena olivat hyvän hallinnon perusteet ja menettelytapavaatimukset, kunnan toiminnan julkisuus ja viestintä, ajankohtaiset asiat tietosuojaan liittyen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen. Tilaisuudesta saatu palaute oli jälleen positiivista ja tilaisuutta pidettiin erittäin tarpeellisenä ja hyödyllisenä.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -kuvausten laadinta käynnistyi aktiivisesti 2018 syksyllä ja ne ovat olleet perustana kaupungin sisäisen valvonnan selonteon laadinnassa. Toimintaympäristöanalyysien ja riskiprofiilien laadinta on vuoden 2018 aikana vakiintunut osaksi kaupungin toiminnan strategista johtamista sekä palvelu- ja vuosisuunnitelmien laadintaa. Myös sisäinen tarkastus päivitti oman toimintaympäristöanalyysinsä sekä riskiprofiilin, mitkä tarkastustoimikunta hyväksyi tammikuussa 2019 osana sisäisen tarkastuksen yksikön Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -kuvausta.

Laatutyö ja asiakaspalaute

Sisäinen tarkastus on itsearvioinut omia toimintatapojaan ja tunnistanut arvioinnin perusteella kehittämiskohteita, joille määritellään toimenpiteitä ja joiden vaikutavuutta seurataan ja analysoidaan toimistopalaverissa. Yksikön tarkastusprosessiin ja tarkastusraportteihin kohdistuvan asiakaspalautteen pohjalta saatiin tietoa siitä, miten tarkastetut suhtautuvat tarkastusprosessin kulkuun, tuotettuun lisäarvoon ja suosituksiin. Asiakaspalautteen yleisarvosana oli 4,4 asteikolla 1-5 (ed. vuosi 4,6) ja saatu palaute oli pääosin positiivista sekä toimintaa kehittävää. Yleisarvosanaan verrattuna alhaisemman keskiarvon saivat väittämät liittyen sisäisen tarkastuksen tuottamaan lisäarvoon ja siihen, miten tarkastus auttoi kehittämään sisäistä valvontaa. Kunkin tarkastuksen asiakaspalaute käydään läpi tarkastajan kanssa.

Sisäisen tarkastuksen kehittäminen ja laadunvarmistus

Toimintavuoden aikana on jatkettu tarkastustyön ohjauksen ja laadun kehittämistä. Tässä tarkoituksessa yksikössä on

- laadittu Hyvä hallinto- ja johtamistapa ja sisäinen valvonta -toimintatavan kuvaus
- suoritettu sisäisen tarkastuksen ammattistandardeihin perustuvia itsearviointeja
- käyty säännöllisesti tavoite- ja kehityskeskustelut
- tehty tarkastusraportteihin liittyvät asiakaspalautekyselyt
- uudistettu sisäisen tarkastuksen suunnittelun perustaksi strateginen painopisteet -asiakirja sekä päivitetty toimintaympäristöanalyysi ja riskiprofiili
- ylläpidetty riskikontrollimatriisia tarkastusten tulosten analysoimiseksi
- ylläpidetty ja kehitetty yksikön ohjeistusta, prosessikuvausja ja asiakirjoja.

Vuonna 2016 tehdyn tarkastusyksikön sisäisten tarkastajien ammattistandardien mukainen ulkoisen laadunarvioinnin mukaan ”Tampereen kaupungin sisäisen tarkastuksen yksikkö on oikeutettu käyttämään standardien noudattamista ilmaisevaa mainintaa toiminnassaan”.

Yksikölle laadittua omaa strategiaa (Toiminnan painopisteet 2018 - 2021) tarkennettiin tarkastustoimikunnan ja sisäisen tarkastuksen suorittamiin toimintaympäristön analysointeihin sekä riskien arviointeihin perustuen. Tarkastustoimikunta hyväksyi suunnitelman 15.1.2018. Vuoden aikana sisäinen tarkastus on lisännyt yhteistyötä erityisesti riskienhallinta- ja lakitoimintojen kanssa koulutusten järjestämisessä ja riskienhallinnan kehittämisessä. Lakitoiminnon kanssa on tehostettu yhteistyötä tarkastuksiin liittyvien oikeudellisten kysymysten analysoinnissa sekä hyvän hallinnon menettelyiden varmistamisessa.

Edustukset ja asiantuntijatehtävät

Sisäisen tarkastuksen edustajat ovat osallistuneet seuraavien työryhmien/toimielinten työhön:

- Häiriötilanteiden aikainen johtoryhmä sekä tilannekuvaryhmä
- Riskienhallinnan johtoryhmä
- Kaupungin johtoryhmä (läsnäolo- ja puheoikeus)
- Hallintopäällikköverkoston kokoukset
- Pirkanmaa2019 Tarkastustoiminta -työryhmä
- Sisäiset tarkastajat ry:n julkissektoritoimikunta
- Tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä
- Päätösvalmistelun sihteeriverkosto
- HR-vastaavien kokoukset
- Liikelaitosten toimitusjohtajien kokoukset
- Tietohallinnon ohjaus- ja johtoryhmä
- Taisto18 - valtakunnallinen harjoitus

Kehittämispäivät

Yksiköllä oli kaksi sisäistä kehittämispäivää, joissa uudistettiin mm. sisäisen tarkastuksen tavoite- ja riskiperustaista strategista suunnittelua sekä sisäisen tarkastuksen toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Tarkastustoimikunta hyväksyi sisäisen tarkastuksen uudistetun strategian joulukuussa 2018.

Yksiköstä on osallistuttu konsernihallinnon toimesta järjestettyihin talouden ja hallinnon ajankohtais- ja erityiskysymyksiä koskeviin tilaisuuksiin. Lisäksi on osallistuttu mm. FCG Oy:n, Julkishallinnon tarkastajat ry:n ja Valtionhallinnon tarkastajat ry:n, Sisäiset tarkastajat ry:n sekä Suomen Tilintarkastajat ry:n järjestämiin koulutuksiin. Yksikössä on toiminut aktiivinen, lähes viikoittain kokoontunut englanninkielinen opiskeluryhmä. Sisäisen tarkastuksen edustajat ovat toimineet myös kouluttajina useissa sisäisen valvonnan ja johtamisen kehittämistä käsittelevissä tilaisuuksissa. Yksikön koulutusvastaavana toimi atk-tarkastaja.

Talousarvio ja tilinpäätösluvut

Yksikön talousarvio sisältyy konsernihallinnon talousarvioon. Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma oli -605 t€ ja toteutuma oli -586 t€, jolloin toteutumaprosentti oli 96,8 ja säästöä jäi 19 t€ euroa. Talousarviovuoden aikana yksikölle kertyi suorite- tuista kassantarkastuksista tuloja 3,5 t€ euroa. Säästöä kertyi palveluostoissa ja tarvikkehankinnoissa. Muutoin talousarvio toteutui pääosin päätetyssä muodossaan.

Kunta10 -tulokset ja esimiesarviointi

Vuoden 2018 Kunta10 -tulokset pitivät sisällään tarkastustoimen ja sisäisen tarkastuksen tulokset. Yhteenvetodikaattorien mukaan johtamisen ja työssä jaksamisen tulokset olivat hyvät. Sisäisen tarkastuksen toimistopalaverissa kehittämiskohteiksi

määriteltiin seuraavat: 1. Kokee muutokset työssä myönteisiksi ja 2. Työn palkitsevuus. Vahvuudeksi valittiin työyhteisötaidot. Sisäisen tarkastuksen toimistopalaverissa käsiteltiin vuonna 2018 tarkastusjohtajan esimiesarvioinnin tulokset.

Lopuksi

Tarkastusvuoden aikana tehtiin useita laajoja ja haasteellisia tarkastuksia, joista osa jatkui vuoden 2019 puolelle. Tarkastajat osallistuivat myös valvonnan ja riskienhallinnan asiantuntijoina useisiin, tulevaisuuteen tähtääviin kaupungin kehittämistehäviin.

Henkilöstön hyvä työmotivaatio, asian- ja ajanmukainen ammattitaito, kehittämiseen ja uuden oppimiseen tähtäävä työskentelytapa sekä hyvä työilmapiiri ovat kannustaneet tarkastajia vaikeissakin asioissa suoriutumaan asetetuista tavoitteista hyvin.

Johdon suhtautuminen tarkastusyksikön työhön ja aktiivinen osanotto johdon koulutustilaisuuksiin sekä oman vastualueen toiminnan hyvän johtamis- ja hallintotavan asianmukainen kehittäminen antavat oikeanlaatuisen signaalin myös koko henkilöstölle valvonnan merkityksestä osana arkipäivän johtamista.

Tarkastustoimikunta on käsitellyt aktiivisesti johtamiseen, riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyviä kysymyksiä. Tarkastustoimikunnan asenne vaikeissakin yksittäisissä kysymyksissä hyvään johtamis- ja hallintotapaan ja sisäiseen valvontaan sekä toimikunnan antama tuki yksikön toiminnalle ovat edistäneet positiivista valvontakulttuuria koko kaupunkiorganisaatiossa ja samalla tukeneet yksikön kehittämistyötä.

Tampereella 26. päivänä helmikuuta 2019

Markus Kiviaho
tarkastusjohtaja

TAMPEREEN KAUPUNGIN SISÄINEN TARKASTUS

KAUPUNGINHALLITUS

PORMESTARI

TARKASTUSTOIMIKUNTA
(Audit Committee)

SISÄINEN TARKASTUS

Tarkastusjohtaja
Markus Kiviaho, JHTT, CGAP, CRMA
konsernihallinto ja omistajaohjaus

Tarkastuspäällikkö
Kaj Palenius, CISA, CIA
tietojärjestelmät, tietohallinto ja tietosuoja

Sisäinen tarkastaja
Piritta Haapahuhta, JHT, HT
elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

Sisäinen tarkastaja
Jukka Piirto, HT
kaupunkiympäristön palvelualue

Sisäinen tarkastaja
Leena Salminen
hyvinvoinnin palvelualue

ATK-tarkastaja
Irja Peltoniemi
liikelaistokset,
Pirkanmaan pelastuslaitos

Tarkastaja
Anne Perttala
hyvä johtamis- ja hallintotapa ja
sisäinen valvonta, kyselyt,
toimiston asiat

Sisäinen tarkastaja
Marja Pärssinen
Konsernipalvelukeskus Koppari, palkat,
henkilöstöhallinto, kassatoiminnot

SISÄINEN TARKASTUS, RAPORTOINTI VUONNA 2018

TARKASTUSRAPORTIT 2018

R 1	Sairaalahoidon vähentäminen kotihoidossa
R 2	Kaupinojan pintavesilaitoksen KVR-urakka
R 3	Tredun palveluverkon toimipisteiden hallinnointi ja toimipisteisiin liittyvien toimenpiteiden käsittely Tampereen kaupungin toimielimissä
R 4	Säästövapaat
R 5	Avustusyhteisöjen tilinpäätökset
R 6	Lähitorit
R 7	EU:n yleinen tietosuoja-asetus - toimeenpanon tilanne Tampereen kaupungissa
R 8	Tampereen Vesi Liikelaitoksen hankinnat
R 9	Tampereen raitiotiehankkeen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arviointi
R 10	Matkustuskäytännöt

TARKASTUSMUISTIOT 2018

M 1	Kiinteistöomaisuuden korjausvelan seuranta
M 2	Opetus- ja kulttuuriministeriön takaisinperintä Tampereen kaupungin kasvatus- ja opetuspalveluihin myönnettyistä erityisavustuksista
M 3	Sähköinen asiointi Tipotien ja Linnainmaan terveysasemilla

SISÄISET MUISTIOT 2018

S 1	Kassantarkastukset vuonna 2017
S 2	Taloudellisten etuuksien vastaanottaminen

ARVIOINTILAUSUMAT 2018

A 1	Tampereen Voimia Liikelaitos
A 2	Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos
A 3	Nuorisopalvelut
A 4	Lukiokoulutus